

si üzerine 10 Temmuz 1920'de işgal kuvvetlerinin şehri terketmesiyle kurtuldu. 1923'te nahiye merkezi iken kaza merkezi statüsüne getirilen Birecik Cumhuriyet'in ilk yıllarında bir gelişme kaydetmediyse de 1956'da Fırat üzerinde Türkiye'nin en uzun köprülerinden birinin yapılmasıyla yeniden gelişmeye başladı. Böylece bölgede ticaret canlandığı gibi nüfus da arttı. 1927'de 9100 olan Birecik'in nüfusu 1945'te 10.790'a, 1965'te 15.317'ye, 1985'te 25.998'e, 1990'da da 28.440'a ulaştı. Şehir bugün Fırat boyunca doğuya doğru tarım alanları istikametinde gelişme göstermektedir. Dünyada soyu giderek tükenmekte olan ve Türkiye'de sadece Birecik'te yaşayan kelaynak kuşlarının burada koruma altına alınması da ayrıca önem taşımaktadır.

Birecik ilçesinin merkez bucağından başka Böğürtlen adlı bir bucağı ve otuz dokuz köyü vardır. Yüzölçümü 852 km² olan ilçenin 1990 sayımına göre nüfusu 58.907, nüfus yoğunluğu ise 69 idi.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 184, 276, 378, 496, 501, 710, 998; BA, MAD, nr. 5433; BA, D.BŞM, nr. 1585, 1868; BA, Cevdet-Bahriye, nr. 3978, 4305; BA, Cevdet-Nâfiâ, nr. 1852; Belâzûrî, *Fütûh* (Fayda), s. 247-251; İbnü'l-Kalânîsî, *Târîhu Dimaşk* (nşr. Süheyl Zekkâr), Dimaşk 1403/1983, s. 183, 437, 439; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, X, 647; XI, 98, 353, 475, 483; Matrakçı Nasuh, *Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irâkeyn* (nşr. Hüseyin G. Yurdaydın), Ankara 1976, vr. 44^b, 75^b, 103^b; Kâtib Çelebi, *Cihannümâ*, s. 597-598; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 145-146; J. B. Tavernier, *Les Six Voyages de Turqui et de Perse* (nşr. Stéphane Yarasimos), Paris 1981, I, 241-243; *Géographie d'Aboulféda*, II/2, s. 46; *Kâmûsü'l-a'lâm*, II, 1436; Cuinet, II, 265-269; Faruk Sümer, *Karakoyunlular*, Ankara 1967, s. 100-101; Nejat Göyünç, XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı, İstanbul 1969, s. 42-43; a.mlf., "XVI. Yüzyılda Güneydoğu Anadolu'nun Ekonomik Durumu", *Türkiye İktisat Tarihi Semineri*, Ankara 1975, s. 87-89; Işın Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi: 1098'den 1118'e kadar*, İstanbul 1974, s. 148-152; a.mlf., *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)*, Ankara 1987, s. 10-12, 29, 34, 151-152; Monik Kervran v.dğr., *Index Géographique du Répertoire Chronologique d'Epigraphie Arabe*, Caire 1975, s. 26; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye Tarihi*, İstanbul 1984, s. 380; Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, I, 161; II, 195, 275; III, 260; Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I: Anadolu'nun İdarî Taksimatı*, Ankara 1988, s. 88, 106-107, 257; Halil Sahillioğlu, "Dördüncü Murad'ın Bağdat Seferi Menzîlnâmesi", *Belgeler*, II/3-4, Ankara 1967, s. 21; Cengiz Orhonlu — Turgut Işıksal, "Osmanlı Devrinde Nehir Nakliyatı Hakkında Araştırmalar: Dicle ve Fırat Nehirlerinde Nakliyat", TD, sy. 17-18 (1968), s. 77-102; M. Streck, "Birecik", İA, II, 629-632; a.mlf., — [V. J. Parry], "Biredjik", *EI*² (İng.), I, 1233-1234.

İDRİS BOSTAN

BİRGE, John Kingsley

(1888-1952)

Bektaşılık tarihiyle uğraşan
Amerikalı Türkolog.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Connecticut'ın Bristol şehrinde dünyaya geldi. Yüksek öğrenimini gördüğü Yale Üniversitesi'nden 1909'da mezun olduktan sonra Connecticut'ta Hartford Teoloji Semineri'ne devam ederek buradan da 1913'te diploma aldı. 1914'te İzmir'deki Amerikan misyoner teşkilâtında göreve girdi. 1923'te yurduna döndü, fakat 1927'de yeniden Türkiye'ye gelerek kısa süreler için Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip gelmeleri hariç ölümüne kadar burada kaldı. Birge Türkiye'deki Amerikan misyoner kuruluşu olan Kitâb-ı Mukaddes Şirketi'nde (Bible House) ve bazı kültür kurumlarında öğretim görevlisi, öğretmen ve danışman olarak çalıştı; on yıl kadar da Yakındoğu Amerikan misyoner kuruluşlarının idare heyeti sekreterliğini yürüttü. Bir taraftan da Washington'daki Library of Congress ile diğer bazı büyük Amerikan kütüphanelerine Türkçe yazma ve basma kitaplar alımında danışmanlık yaptı. II. Dünya Savaşı sırasında 1943-1944 yıllarında ve savaştan sonra 1947-1948'de Princeton Üniversitesi'nde ders verdi. Milletlerarası Doğu Araştırmaları Cemiyeti'nin (International Society for Oriental Researchs) kurucularından oldu ve cemiyetin Leiden'de yayımladığı *Oriens* adlı derginin idare heyetinde görev aldı. 14 Ağustos 1952'de Rumelihisarı'ndaki evinde öldü.

Birge'nin en önemli eseri, Londra'da Luzac Kitabevi'nin Doğu dinleri dizisinin (Luzac's Oriental Religions Series) VII. cildi olarak çıkardığı *The Bektashi Order of Dervishes* adlı kitaptır (Londra-Hartford 1937). Bu 291 sayfalık eserin içinde metin dışı otuz üç resim bulunmaktadır. Türk tasavvuf hayatında Bektaşiliğin yeri, bu tarikatın tarihçesi, pîrleri ile başlıca velîleri, örf ve âdetleri, diğer mezhep, tarikat ve hatta dinlerle olan münasebetleri açık ve düzgün bir plana göre araştırılarak ortaya konulmuş, ayrıca eserin sonuna tarikatla kullanılan terimlerin açıklamaları (s. 251-271) ile çok zengin bir bibliyografya (s. 272-284) eklenmiştir. Bu kitap Bektaşılık hakkında şimdiye kadar yayımlanmış eserlerin en derli toplu ve konunun takdimi bakımından en düzenli olanıdır. Eser çok etraflı bir şekilde vaktiyle O. Şaik Gökyay tara-

findan tanıtılmış, bu arada tam bir özetinde verilmiştir. Birge'nin bu eserinin dışında *Turkey Between the Two World Wars* (Newyork 1944) ve *A Guide to Turkish Area Studies* (1949) adlı iki kitabı daha bulunmaktadır. American Council of the Learned Societies tarafından yayımlanan ikinci eser, o tarihe kadar Türkiye ve Türkler hakkında yayımlanmış kitap ve yazıların bibliyografyasıdır. Birge ünlü İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce Redhouse lugatlarının yeni yayımına girişmiş ve yardımcıları ile birlikte yenileştirilmiş olarak bu lugatın İngilizce-Türkçe cildini bastırmış ise de (İstanbul 1952) Türkçe'den İngilizce'ye olanını görememiştir. Hayatının son iki yılında ise Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihî temelleri üzerine yaptığı bir araştırma ile uğraşmış, ancak bu eserini tamamlayamamıştır.

Ölümünden sonra günlük bir gazetedeki kendisiyle ilgili bir makalede kaydedildiği gibi J. K. Birge, Amerikan misyoner teşkilâtının temsilcisi olarak Türkiye'ye gönderildiği ve kuruluş gayesi temsil ettiği hristiyan mezhebine adam kazanmak olan Bible House'da görev aldığı halde, av arayan bir avcı gibi misyonerlik etmeyi doğru bulmamış, kurumunun faaliyetlerini yalnız irfan hareketlerine göre ayarlamıştır. Böylece Türkiye ile Amerika arasında misyonerlik yüzünden ayırıcı bir hava meydana getirecek yerde birleştirici bir köprü oluşturarak Türk ruhanı ve Türk edebiyatını Amerika'ya tanıtmakta faal bir rol oynamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Orhan Şaik Gökyay, "The Bektashi Order of Dervishes'in Tahlil ve Tanıtılması", *Ülkü*, XI/65, Ankara 1938, s. 477-480; "Aramızdan Ayıranlar: Dr. Birge'nin vefatı", *Vatan*, 17 Ağustos 1952; "International Society for Oriental Research-Obituary Notice: Dr. John Kingsley Birge", *Oriens*, VI/1, Leiden 1953 (başta ek sayfada bir fotoğraf ile).

SEMAVİ EYİCE

BİRGİ

Aydınoğulları Beyliği'nin ilk merkezi,
bugün İzmir ilinin
Ödemiş ilçesine bağlı bucak.

Bozdağ'ın (2159 m.) güney eteklerinde tepeler arasında, dağdan inen Sarıyar deresinin iki yamacında kurulmuş olup denizden yüksekliği 390 metredir. Yörede bazı antik şehirler olmakla birlikte Birgi bir Ortaçağ şehri olarak gelişme göstermiştir. Hypaiapa antik şeh-

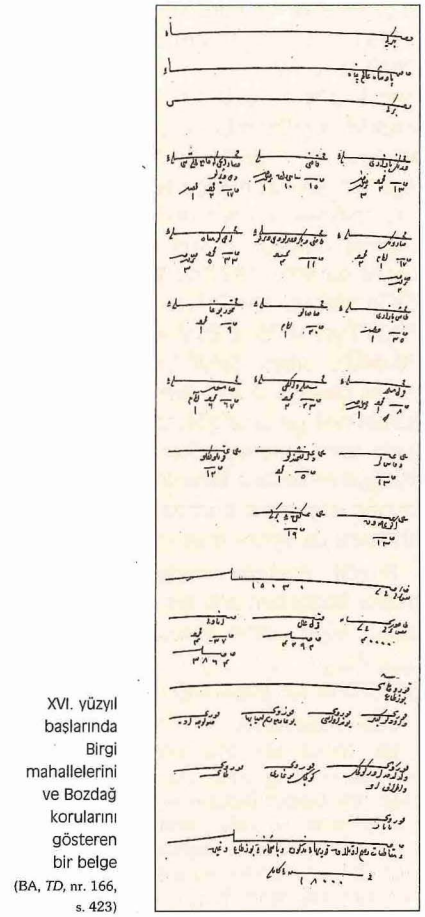
rinin yer aldığı bölgede yerleşmenin milattan önce 3000'lere kadar indiği sanılmaktadır.

Birgi yöresi Frig, Lidya, Pers, Bergama ve Roma hâkimiyetinde kaldıktan sonra Bizans idaresine geçti. Birgi bu dönemde savunma maksadına yönelik olarak ova-ya bakan yüksek bir mevkiye kale-şehir olup Pyrgion veya Pyrgi adlarıyla anılmaktaydı. Şehrin bugünkü ismi de buradan gelmektedir. Bölgeye yönelik ilk Türk akınları XI. yüzyılda Selçuklular tarafından gerçekleştirildi. 1193-1199 yılları arasında metropolitik derecesini kazanan Pyrgion, XIII. yüzyıl sonlarında bölgede faaliyet gösteren Menteşe Bey'in damadı Sasa Bey'in hücumlarına hedef oldu. Sasa Bey şehri, Bizanslılar tarafından bölgeye sevk edilen Katalanlar'ın çekilmesinden hemen sonra muhtemelen 1304'te aldı; onun fütuhatına katılan Aydınoğlu Mehmed Bey ise burayı 1307'de ele geçirerek kurduğu beyliğin merkezi yaptı. Hatta 1312'de burada bir cami, türbe ve medrese inşa ettirdi; onun hâkimiyetindeki bölge Memleket-i Birgi adıyla anıldı. Nitekim Ömerî Aydın-ili için bu tabiri kullandığı gibi İbn Battûta'nın eserinde de benzeri bir ifadeye rastlanır. İbn Battûta 1333'te yaz mevsiminde Bozdağ'daki sayfiyesinde bulunan Mehmed Bey'i ziyaret ettikten sonra onunla birlikte geldiği Birgi'yi güzel ve zengin bir belde olarak tarif eder. Mehmed Bey'in Birgi'deki sarayını gören İbn Battûta onun çeşitli ihsanlarına nâil olmuş, şehirdeki ilim adamları, müderris ve fakihlerle tanışmış, onların ihtişamına ve yaşayışlarına hayran olmuştu. Onun Birgi'den ayrılmasından hemen sonra Mehmed Bey vefat etti (1334). Yerine geçen oğlu Gazi Umur Bey burada tahta çıktı ve üç gün kadar Birgi'de kaldıktan sonra İzmir'e döndü. Aydınoğulları'nın hâkimiyeti devrinde Birgi bir metropolit-

lik olma özelliğini sürdürüyordu. Hatta Efes (Ayasuluk) metropoliti bağımsız Birgi metropolünün kendisine bir piskoposluk olarak bağlanması için çalışıyordu. İki metropolitlik arasındaki tartışmalar ve suçlamalar İstanbul patrikliğinin müdahalesine yol açmış, mahallinde bir soruşturma bile yaptırılmıştı. Nihayet 1378'de Birgi piskoposluk olarak Efes'e bağlandı ve XV. yüzyılın başlarındaki çalkantılı döneme kadar faaliyet gösterdi.

Birgi 1391'e doğru İsâ Bey tarafından Osmanlılar'a terkedildi. Ancak Ankara Savaşı'ndan sonra yeniden Aydınoğulları'nın eline geçti, bir ara İzmir Beyi Cüneyd Bey tarafından işgal edildiyse de II. Murad tarafından kesin olarak Osmanlı hâkimiyeti altına alındı. Osmanlı hâkimiyetinde, Aydın sancağına bağlı bir kazanın merkezini teşkil eden Birgi, bilhassa XV. yüzyıldan itibaren XIX. yüzyıla kadar uzanan yavaş ve sürekli bir gelişme seyri gösterdi.

1451'de dokuz mahalleli, nüfusu 1200'e ulaşan bir kasaba durumundaydı. Mahalleleri Dernekpazarı, Kadı, Ahî Germiyan, Sinli, Hisariçi, Sasalu, Taşpazarı, Samet (Sâmüt) ve Demirboğa adlarını taşımakta olup bunların arasında en kalabalık olanlarını kale içindeki Hisariçi mahallesiyse Sinli ve Samet adlı mahalleler teşkil ediyordu. Demirboğa mahallesinde oturan hristiyanların nüfusu ise otuz kadardı (BA, TD, nr. 1/1 m., s. 331-338). 1475'e doğru Birgi'nin sadece hristiyanların oturduğu Demirboğa mahallesi ortadan kalktı; tamamını müslümanların oluşturduğu nüfusu biraz artış gösterek 1380 dolayına ulaştı. Sinli mahallesi ayrıca Elekçi adıyla da şöhret kazandı. En kalabalık mahallesi şehir dışındaki Samet idi (BA, TD, nr. 8, s. 1-5). XVI. yüzyılın başlarında Birgi nüfus ve fizikî yönden gelişmeye başladı. 1512'de mahalle sayısı on ikiye ulaşmıştı. Bu defa tamamen müslümanların yerleşmiş olduğu Demirboğa mahallesi yeniden iskâna açılmış, Sarubey, Kızılmesic ve Hıdırlık (Kadı) mahalleleri kurulmuştu. Ayrıca şehrin iskânı için bazı yörük grupları da buraya yerleştirilmişti. Bunlar şehrin dış mahallesi olan Samet'e kayıtlı olup Vakkaslar, Dânişmendlül, Kutlubeylül ve Eğricedere adlarını taşıyan dört cemaate mensuptular. Şehrin nüfusu ise 2400 civarındaydı ve bunun 100 kadarnya yeniden buraya yerleştikleri anlaşılan hristiyanlar teşkil ediyordu. Samet hâlâ en kalabalık mahalle olma özelliğini sür-

XVI. yüzyıl başlarında Birgi mahallelerini ve Bozdağ korularını gösteren bir belge (BA, TD, nr. 166, s. 423)

dürüyordu (BA, TD, nr. 87, s. 196-205). 1530'a doğru nüfusu 2000'e inen, ancak fizikî durumunu koruduğu anlaşılan Birgi'de, bu sıralarda çeşitli vakıflar tahsis edilen Aydınoğlu Mehmed Bey Camii ve Medresesi, Aydınoğlu İsâ Bey Camii ve Türbesi, Hayreddin Mescidi, Kurd Kadı Mescidi, Seferşah Mescidi, Ahî Hayreddin Zâviyesi, Silâhdar Ahmed Zâviyesi, Abdülkâfi Zâviyesi, Hacı Ahmed Zâviyesi, Şeyh Muhiddin Zâviyesi, Muslihiddin Muallimhânesi yer alıyor; ayrıca iki hamam, bir kervansaray, mumhâne ve bezirhâne bulunuyordu (BA, TD, nr. 148, s. 364-369; TD, nr. 166, s. 423-436).

XVI. yüzyılın son çeyreğine doğru Birgi, fizikî yapı ve nüfus bakımından gösterdiği gelişmenin son noktasına ulaşmıştı. Altı yeni mahalle (Çelebi Kadı, Hacı Sâdi Ahmed Mescidi, Abdülkerim Çelebi Mescidi, Hacı Abid Mescidi, Hacı Kerim Mescidi ve Fatma Bula) kurulmuş ve mahalle sayısı on sekizi bulmuştu. Nüfusu ise 4500 dolayındaydı ve Samet, Hisariçi, Sasalu gibi eski mahalleleri yine en kalabalık iskân yerlerini oluşturuyordu. Şehrin dış mahalleleri oldukları anlaşılan yeni kurulmuş mahalleler arasında Çelebi

Birgi Ulucamii ve çevresinden bir görünüş - Birgi / İzmir

Kadı en kalabalık yerleşme yeri idi (TK, TD, nr. 129, s. 74-75).

Birgi XVII. yüzyılın başlarında bölgede hüküm süren karışıklıklardan etkilendi. Hatta Birgili olduğu belirtilen Celâli Cen-netkarı oğlu kaleye kapanarak etrafa hü-cumlarında bulunmuş, Aydın yöresine hâ-kim olmuş, Tire ve Turgutlu'yu zaptet-miş, ancak Manisa ovasında karşılaştığı Osmanlı kuvvetlerine yenilmiş ve Deniz-li'ye doğru kaçarken yakalanıp Birgi'ye getirilerek burada idam edilmişti (1625). Muhtemelen bu mücadeleler sırasında Birgi tahribata uğradı. Nitekim şehir bundan sonra uzun süre 1575'teki du-rumuna bile ulaşamadı. 1662'de yapılan bir *avârız** tahririne göre burada on sekiz mahalle bulunuyordu; ancak bunla-rın yedisi muhtemelen tahribattan son-ra teşekkül etmiş mahallelerdi. Hisariçi mahallesi ortadan kalkmış, Akmes-cid, Manastır, Kutlubeyler, Çürük Baba, De-re-li, Çakalderesi, Sitte adlı mahalleler ortaya çıkmıştı. Şehrin nüfusu ise 1250 civarındaydı ve bunun sadece üç hânesi gayri müslimdi (BA, MAD, nr. 3032, s. 4-7, 12-14). Bu tarihten kısa bir süre son-ra Birgi'ye gelen Evliya Çelebi ise bura-nın Bozdağ'ın eteklerinde yer alan, dış surları harap olmuş bir kaleye sahip bu-lunduğunu, kale içinde 400 ev, aşağı şe-hirde on sekiz mahalle, yirmi dört cami ve mescid, 2600 kadar ev, yedi sıbyan mektebi, 200 dükkân, iki han ve bir be-desten olduğunu, halkının başlıca ge-çim kaynağını beyaz iplik dokumacılığ-ının teşkil ettiğini belirtir. Ancak ev sa-yısı hakkında verilen rakam şüphelidir. 1662'de 1250 kişinin yaşadığı bilindiğine göre bu sayı ya yanlış ya da evlerin çoğu boş olmalıdır. 1677'de yapılan bir baş-ka avârız tahririnde de on sekiz mahal-le-den ibaret Birgi'nin yaklaşık 1600 do-layında nüfusa sahip olduğu, 1706'da ise nüfusun 1800-1900 dolayında bulundu-ğu anlaşılmaktadır (BA, MAD, nr. 15623, s. 5; KK, nr. 2791, vr. 33^a-37^b, 43^a-43^b).

XIX. yüzyılda Birgi, Ödemiş'in önem ka-zanmasıyla giderek onun gölgesinde kal-maya ve bölgedeki ova şehirlerinin geliş-mesiyle de gerilemeye başladı. XIX. yüz-yılın başlarında buraya gelen Ch. Texier, pek zarif bir köprü ile iki kısmının bir-birine bağlandığı Birgi'yi rengârenk ev-leriyle ağaçlar ve bahçeler içinde küçük ve şirin bir kasaba olarak tarif eder ve antik eserlerden hiçbir şey bulunmadığı-nı belirterek büyük caminin kurşun kub-beli olduğunu yazar. 1831'de 5900 ci-varında nüfusu bulunduğu tesbit edilen

kasaba, en büyük sarsıntıya XX. yüzyılın ilk çeyreğinde şahit oldu. 1920'de Bir-gi'yi işgal eden Yunan kuvvetleri 1922'de çekilirken şehri ateşe verdiler. Bu-nun sonucu birçok ev yandığı gibi dere-nin doğu yamacındaki mahalleler tama-men ortadan kalktı. Bundan sonra öne-mini iyice kaybeden Birgi, bugün başlı-ca ekonomik faaliyeti ziraatin teşkil et-tiği, Ödemiş'e 7-8 km. mesafede, 1990 sayımına göre 4435 nüfuslu bir kasaba ve bucak merkezidir.

Aydınoğulları devrinde önemli bir kül-tür merkezi olan Birgi'de meşhur tabip Hacı Paşa da bulunmuştu. Birgi bir kül-tür şehri olma özelliğini Osmanlılar za-manında da sürdürdü. Kâtib Çelebi'nin kaydettiğine göre Hoca Atâullah Efendi ve Hocazâde adlı ilim adamları burada yetişmişti. Nitekim Birgi'de doğan Hoca Atâullah Ahmed (ö. 1571), Manisa'daki şehzadeliliği sırasında II. Selim'in hocalı-ğını yapmış, Birgi'de de bir dârülhadis (medrese) tesis etmişti. Hatta bu med-reseye ilk müderris olarak meşhur âlim Mehmed Efendi (ö. 1573) getirilmiş, ve-fatına kadar ilmi faaliyetlerini sürdür-düğü bu kasabada oturduğu için Birgivi lakabıyla şöhret kazanmıştır. Birgi'nin tahribattan kurtulan en önemli tarihî eseri, Ulucami de denen Mehmed Bey Camii ve Türbesi'dir. Türbede Aydınoğ-lu Mehmed Bey'den başka Umur Bey, İsâ Bey ve Bahadır Bey'e ait mezarlar bulunur. Diğer önemli âbideleri arasın-da Evliya Çelebi'nin de bahsettiği Der-iş Ağa Camii ile Kurşunlu Camii ve Ka-raoğlu Camii ayaktaadır. Ayrıca XVIII. yüz-yıldan kalma Çakırlar'ın Tâhir Bey Ko-nağı da sanat değeri yüksek bir tarihî eser olarak bugüne ulaşmıştır.

Birgi'nin merkezi olduğu kaza ise XVI. yüzyıl başlarında 106 köy, on üç çiftlik ve mezraadan ibaretti ve burada 15-16.000

kişi yaşıyordu. Kazanın Birgi'den başka diğer bir kasabası ise Balyambolu idi. Kazada toplam altı cami, dokuz mescid, on yedi zâviye, sekiz hamam, 345 vakıf dükkân yer alıyordu. 1575'e doğru Birgi kazası altmış yedi köye, yedi çiftlik ve beş mezraaya sahipti. XVII. yüzyılda ka-za merkez nahiyeden başka Süleyman, Bâdemiye, Şamlıca adlı üç nahiyeye bö-lünmüştü; toplam köy sayısı ise yetmiş kadardı. Kaza olmaktan çıktığı XIX. yüz-yılın ikinci yarısında İzmir iline bağlı Öde-miş kazasının bir nahiyesi haline gel-di. Bugün de Ödemiş'in bucağı olan Bir-gi sekiz köye sahip olup toplam nüfusu 7225'tir (1990).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 1/1 m., s. 331-338; nr. 8, s. 1-5; nr. 87, s. 196-205; nr. 148, s. 364-369; nr. 166, s. 423-436; TK, TD, nr. 129, s. 74-77; BA, MAD, nr. 3032, s. 4-7, 12-14; nr. 3098, s. 5-8; nr. 15623, s. 5; BA, KK, *Mevkufat*, nr. 2791, vr. 33^a-37^b, 43^a-43^b; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlik* (Taeschner), s. 45 vd.; İbn Battûta, *Seyahatnâme*, I, 329-334; Enverî, *Düsturnâme*, s. 17, 33, 35; Atâî, *Zeyl-i Şakâik*, s. 149, 161, 462; Kâtib Çelebi, *Cihannümâ*, s. 637; a.mlf., *Fezleke*, II, 72; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 173-177; Texier, *Küçük Asya*, II, 57; *Kâmûs'l-a'lâm*, II, 285-286; Cuinet, III, 516-517; M. Halil Yınanç, *Düsturnâme-i Enverî, Medhal*, İstan-bul 1929, s. 21, 23; Uzunçarşılı, *Kitâbeler II*, İstan-bul 1348/1929, s. 105; a.mlf., *Anadolu Beylikleri*, s. 104-119; P. Wittek, *Menteşe Beyliği* (trc. O. Şaik Gökyay), Ankara 1944, s. 36-38, 43, 113-114; W. M. Ramsay, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası* (trc. Mihri Pektaş), İstanbul 1960, s. 11, 117, 481; R. M. Riefstahl, *Cenubu Garbi Anadolu'da Türk Mimarisi* (trc. Cezmi Tahir Berklin), İstanbul 1941, s. 20 vd.; Himmet Akın, *Aydınoğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*, Ankara 1968, s. 24-25, 37-38, 40, 42; Sp. Vryonis, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor*, London 1971, s. 137, 297-298, 315-316, 328-329, 332; E. Zachariadou, *Trade and Crusade, Venetian Crete and the Emira-tes of Menteshe and Aydın (1300-1415)*, Veni-ce 1983, s. 108, 112-113, 128; Besim Darkot, "Birgi", *İA*, II, 632-634; V. J. Parry, "Birge", *EJ²* (İng.), I, 1234-1235.

FERİDUN EMECEN

BİRGİ ULUCAMİİ

(bk. ULUCAMİ).

BİRGİVİ

(ö. 981/1573)

Çeşitli sahalarda eser veren büyük Türk âlimi.

Birgili diye de bilinmektedir. 10 Cemâ-zialevvel 929 (27 Mart 1523) tarihinde Balıkesir'de doğdu. Asıl adı Takıyyüddin Mehmed'dir. Zâviye mensubu âlim ve

Derviş Ağa Camii - Birgi / İzmir

